

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 35

Год. LXV

Четврток, 12 март 2009

Цена на овој број е 190 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
664. Одлука за помилување на осудени лица.....	1	667. Решение од Комисијата за хартии од вредност.....	19
665. Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за санитарно хигиенските услови за производство на храна.....	2	668. Решение од Комисијата за хартии од вредност.....	20
666. Правилник за стандардите и нормативите за вршење на дејноста на детска градинка.....	2	669. Решение од Комисијата за хартии од вредност.....	20
		670. Национална сортна листа.....	21
		671. Објава за просечната месечна плата по работник за месец февруари 2009 година.....	23
		Огласен дел.....	1-56

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

664.

Врз основа на член 84, став 1, алинеја 9 од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91 и 91/2001), согласно член 1 и член 1-а од Законот за помилување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/93 и 12/2009), Претседателот на Република Македонија, донесе

ОДЛУКА ЗА ПОМИЛУВАЊЕ НА ОСУДЕНИ ЛИЦА

I

Потполно се ослободуваат од извршување на неиздржаниот дел од казната затвор осудените лица:

1. Љубен Павле Мицковски, од Битола;
2. Зоран Стојан Трајанов, од с. Грдовци-Кочани;
3. Благоја Ристо Карадакоски, од Охрид.

II

Извршувањето на казната затвор му се замени со условна осуда за време од 1 година на осуденото лице:

1. Благој Лазо Постолов од Кочани, во траење од 3 месеци.

III

Извршувањето на казната затвор им се замени со условна осуда за време од 2 години на осудените лица:

1. Горан Спиро Јакимов од Тетово, во траење од 5 месеци;
2. Имран Ариф Салихи од с. Слатино-Тетово, во траење од 6 месеци;
3. Јоцо Драгољуб Андов од Скопје, во траење од 5 месеци;
4. Родне Драгутин Зарев од с. Неокази, во траење од 5 месеци;

5. Димче Влајко Димитриески од Гостивар, во траење од 6 месеци;

6. Ружа Ѓорѓи Кузманова од Скопје, во траење од 8 месеци;

7. Филип Јован Маназиев од Скопје, во траење од 6 месеци.

IV

Делумно се ослободуваат од извршување на неиздржаниот дел од казната затвор осудените лица:

1. Минир Садри Насуфи од с. Седларево, во траење од 8 месеци;

2. Цанде Витомир Стојанов од Кавадарци, во траење од 4 месеци.

V

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-275
12 март 2009 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО

665.

Врз основа на член 12 став 2 од Законот за безбедност на храната и на производите и материјалие што доаѓаат во контакт со храната („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/02 и 84/07), министерот за здравство, во согласност со министерот за економија и министерот за животна средина и просторно планирање, донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА САНИТАРНО ХИГИЕНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ХРАНА

Член 1

Во Правилникот за санитарно хигиенските услови за производство на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 32/06), во член 8 во став 1 зборовите „или постапки засновани“ се заменуваат со зборот „заснована“.

По ставот 2 се додаваат два нови става 3 и 4, кои гласат:

„По исклучок од став 1 на овој член производители и трговците на храна кои произведуваат или вршат промет во продавници за малопродажба на храна, угостителски објекти во кои се служат само пијалоци, објекти за јавна исхрана во кои се служи готова храна, други комерцијални активности (кетеринг), трговци на храна кои вршат промет на пазари и саеми (овошје и зеленчук), транспорт и складирање на храна треба да се придржуваат до правилата на добрата производствена и добрата хигиенска пракса.

Угостителските објекти во кои се подготвува и служи храна и објектите за занаетчиско производство на храна треба да применуваат системи базирани на НАССР согласно упатства од Македонскиот кодекс на храна и да водат евиденција со која се потврдува примената на правилата и оправдува целта за безбедност на храната.“

Член 2

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 20-1940/1
3 март 2009 година
Скопје

Министер за здравство,
Бујар Османи, с.р.

Бр. 11-3017/1
6 март 2009 година
Скопје

Министер за економија,
Фатмир Бесими, с.р.

Бр. 02-2204/2
6 март 2009 година
Скопје

Министер за животна средина
и просторно планирање,
Нецати Јакупи, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

666.

Врз основа на член 71 став 3 и 5 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/00, 17/03, 65/04, 113/05, 98/08 и 107/08) министерот за труд и социјална политика, донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА СТАНДАРДИТЕ И НОРМАТИВИТЕ ЗА ВРШЕЊЕ НА ДЕЈНОСТА НА ДЕТСКА ГРАДИНКА

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат стандардите и нормативите за вршење на дејноста на детската градинка.

1. Критериуми за развиеност на детските градинки и број на групи на децата

Член 2

Основен критериум за развиеност на детските градинки е вкупниот број на згрижени деца организирани во соодветен број на згрижувачко воспитни групи (хомогени, хетерогени, комбинирани и други) согласно со одредбите на Законот за заштита на децата и е установа со:

- мал капацитет
- среден капацитет и
- голем капацитет

Со мал капацитет е детска градинка која може да организира од најмалку три до најмногу девет групи.

Со среден капацитет е детска градинка која може да организира од најмалку 10 до најмногу 20 групи.

Со голем капацитет е детска градинка која може да организира повеќе од 20 групи.

По исклучок од став 1 алинеја 1 на овој член, за приватни детски градинки минималниот број на групи се утврдува на две групи.

A. СТАНДАРДИ И НОРМАТИВИ ЗА НАМЕНСКИ ГРАДЕНИ ОБЈЕКТИ

2. Просторни услови и санитарно хигиенски услови

2.1 Просторни услови

Член 3

Во просторни услови се вклучени: локација, земјиште, пристап и паркинг, економски двор и објекти на детската градинка.

2.1.1 Локација

Член 4

Локација е урбанистичка парцела која го обезбедува изградениот и слободниот простор на земјиштето.

При избор на локацијата на земјиштето треба да се има предвид:

- на децата да им се обезбеди најмалку 25 м² земјиште, а по исклучок не помалку од 15 м² ако во непосредна близина на објектот има развиена зелена површина која ќе се користи за игра на децата;
- локацијата треба да е приклучена на постоечката инфраструктура;
- ако нема постоечка инфраструктура или е недоволно димензионирана, истата треба да се обезбеди;
- на детето треба да му биде обезбедена сигурност на патот до објектот на детската градинка како и до рекреативните и парковните површини, вклучувајќи го и целото земјиште на објектот;
- локацијата на земјиштето треба да биде заштитена од бучава и концентрација на штетни материи во воздухот, кои не ги надминуваат дозволените рамки пропишани за станбени населби.

2.1.2 Земјиште

Член 5

Земјиштето на објектот за детска градинка се диференцира на:

1. изграден дел-површина под објекти и
2. отворен дел, составен од:
 - површини за игра;
 - зелени површини;
 - пристапи, паркинг и економски двор.

Отворениот простор на игралиштето опфаќа површина од 15 м² по дете, а по исклучок и помалку ако во непосредна близина има зелени површини кои може да се употребуваат за игра.

Игралиштето треба да биде организирано така што на децата да им овозможи разновидни активности, социјални интеракции и индивидуално повлекување во согласност со програмите на детската градинка.

Игралиштето треба да биде опремено со наједноставни до сложени единици за игра, така што на секое дете ќе му биде овозможено 1,5 место за играње.

Површините за игра и зеленило треба да бидат јасно дефинирани и обликувани и да создадат посебни амбиентални целини.

Обработката на површините да биде од материјали што не се лизгаат (асфалт во боја, бехатон плочи, дрвени коцки, тула и др.).

Игралиштето треба да има сончева положба, од исток до југо-запад, заштитено од ветер и да поседува природни и вештачки сенки.

Зелените површини се интегративен дел на игралиштето.

Игралиштето треба да биде заградено со ограда висока најмалку 1,20 м.

2.1.3 Пристап, паркинг и економски двор

Член 6

Пристап претставува приод или влез со пешачки патеки, паркинг простор и економски двор и се однесува на:

- пешачки патеки – служат за совладување на растојанието помеѓу улицата и влезот на објектот и истите треба да се безбедени и заштитени, поплочени или асфалтирани, но да се избегне лизгавоста и хортикултурно да се обликуваат.
- паркинг простор служи за пристап на возила и не треба да ја попречува редовната активност на децата. Согласно прописите за противпожарна заштита (ППЗ) потребно е просторот за противпожарно возило (ПП возило) како и за друго ургентно возило да биде со широчина од најмалку 3 м. За деца кои до објектот се донесуваат со возило, треба во близина на објектот да се предвиди простор за паркирање, при што да не се загрозува пешачкиот приод.
- економски двор треба да овозможи директна врска со просторот за приготвување храна и просториите за перење и греење и истиот треба да има добри врски со сообраќајницата.

Големината на економскиот двор треба да одговара така да е можно пристап и вртење на лесни транспортни возила, паркирање, како и поставување на депо за отпадоци (контејнери) и цистерна за гориво.

За објекти со котларница неопходен е простор за гориво (тврдо или течно).

Тврдото гориво се складира така што овозможува пристап на товарното возило до окното за уфрлување.

Окното треба да се затвори со решетки или заштитна мрежа.

Течното гориво се чува во цистерна согласно со утврдени прописи.

До цистерната треба да се обезбеди пристап на возило за преточување на горивото.

2.1.4 Објект-изграден дел

Член 7

Објектот на детската градинка треба да биде изграден во согласност со сите технички прописи и стандарди за градба на објекти.

Објектот треба да биде така поставен да обезбедува сончева изложеност и осветлување.

Просториите за престојување на децата треба да бидат ориентирани од исток до југозапад.

Правилната изложеност на објектот не треба да биде загрозувана од височината на објектите во опкружувањето.

Нормираната нето изградена површина на објектот е во зависност од бројот на групите и возрастниот состав на децата.

Детската градинка треба да има најмалку еден објект како организационен облик и капацитетот на еден објект, да не биде поголем од девет групи, и не помал од две групи ако згрижува деца од различни возрастни групи.

Објектот треба да биде на приземје или да има највеќе приземје и кат.

Кога објектот на детската градинка има и кат, на катот треба да бидат сместени деца на возраст до две години и дел од административните и стручните простории.

Просторите за групата деца со умерени пречки во развојот се сместуваат на приземје.

Просторот во објектот треба да биде димензиониран и обликуван функционално и естетски, во согласност со возраста на децата.

Организацијата на просторот треба да овозможи разновидни активности и тоа: програмирани, спонтани, заеднички и индивидуални како и оптимална поврзаност и прегледност.

2.1.4.1 Простори на објектот

Член 8

Објектот ги содржи следниве простории:

- простории за деца по возрастна група;
- заеднички простории;
- простории за комуникација;
- простории за стручен кадар;
- административни простории;
- економско-технички простории.

Простории за деца по возрастни групи

Член 9

Објектот од простории за деца треба да има занимална со сопствени придружни простории за секоја возрастна група, заеднички повеќенаменски простор и дополнителен простор за творечки активности.

Објектот треба да има доволно внатрешна површина за игра на децата, и тоа: за објекти до три групи, димензиониран со 4,0 м² по дете, односно 3,0 м² по дете над три до девет групи.

Внатрешната површина за игра ја вклучува целата слободна површина наменета за различни активности на децата, исклучувајќи ја површината под тешката опрема.

Вид на просторот

Член 10

1. Просторите за деца за секоја возрастна група треба да содржат:

- занимална;
- гардероба;
- санитарни простории;
- отворена занимална – тераса.

2. Заеднички простории за деца се:

- повеќенаменски простор;
- работилница;
- просторија за изолација;
- просторија за индивидуална работа;
- санитарна просторија за игралиштето или дворот.

Занимална

Член 11

Занималната е просторија непосредно поврзана со повеќенаменскиот простор, со можност за нивно интегрирање.

Занималната овозможува згрижување, престој, нега, исхрана, воспитание и образование, одмор и други активности и истата е со површина од најмалку 40,0 м² и височина од 2,80 м.

Занималната за група деца на возраст до две години е со димензии од најмалку 3,5 м² по дете и 9,0 м² површина потребна за нега, односно санитарни простории.

Пултот за преповивање и нега на децата е интегриран дел на внатрешниот пејзаж на занималната.

Занималната за групата деца на возраст над две години до шест години, односно до поаѓање во основно училиште, за децата со умерени пречки во развојот како и за децата до 10 години возраст се димензионира со 2,4 м² по дете.

Занималната од став 5 на овој член треба да овозможи игра на целата група деца во круг, игра во помали групи и индивидуална игра.

За групата деца со умерени пречки во развојот, занималната треба овозможи и поставување на опрема во зависност од видот на попреченоста.

Гардероба

Член 12

Гардеробата е простор којшто овозможува премин од комуникацијата во занималната и е со површина од најмалку 8 м².

Гардеробата со тријажа на групата деца на возраст до две години се поставува како хигиенски филтер помеѓу влезот и внатрешноста на објектот.

Просторот и опремата треба да овозможат одвојување од чистиот дел, односно патот на родителите со деца да е посебен од патот на негувателскиот кадар кој го презема детето.

Просторот треба да е слободно поставен во однос на комуникациите и да е со обезбедено загревање, со површина од најмалку 12 м² за една група деца, односно од најмалку 14 м² за две или повеќе групи деца.

Просторот помеѓу елементите на опремата треба да биде широк најмалку 100 см., односно 120 см. за децата со умерени пречки во развојот.

Санитарни простории

Член 13

Санитарните простории за групите деца на возраст над две години треба да бидат сместени во поодделни простори и тоа: простор со мијалници и простор со тоалет шолји.

Санитарните простории за групите деца над две години до шест години односно до поаѓање во основно училиште треба да имаат најмалку 10 м² за секоја група одделно или најмалку 18 м² ако се користат за две групи.

Санитариите за деца од четири до шест години треба да бидат разделени на простор за мијалници и простор со тоалет кабинини, со димензии од 80/110 см.

Санитариите за група деца со умерени пречки во развојот треба да имаат најмалку 12 м².

Вратите на санитарните кабинини треба да се отвораат кон надвор.

Диспозицијата на санитарните простории за групите деца на возраст над две години до шест години треба да биде таква да овозможува излез од занималната кон игралиштето или дворот и обратно, функционирајќи како санитарно-хигиенски пропусник.

Отворена занимална – тераса

Член 14

Отворената занимална – тераса е со димензии од 1,5 м² по дете или најмалку со површина од 24 м² и истата треба да биде заштитена од временските влијанија и директно поврзана со занималната.

Светлосната ширина на вратата помеѓу занималната и терасата треба да изнесува најмалку 90 см.

Ако отворената занимална е поставена на терен, истата се заштитува со ограда висока 80 см. и со врата се поврзува со игралиштето.

Во другите случаи, оградата изнесува 120 см. и се изведува како полна или транспарентна со вертикално поставени пречки со меѓусебно растојание од максимум 8,5 см.

Повеќенаменски простор

Член 15

Повеќенаменски простор е простор во средишниот дел на градинката наменет за заеднички активности на децата, воспитувачите, негувателите, стручните работници, стручните соработници, родителите како што се: свечени манифестации, сценски претстави, изложби и друго и е со димензии од 1,0 м² по дете, а не помалку од 60,0 м² површина.

Повеќенаменскиот простор кога презема и функција на просторија за спортски активности, површината се зголемува и изнесува најмалку 80 м².

Повеќенаменскиот простор треба да поседува шпајз за сместување на спортски и други реквизити.

Работилница (просторија за творечко креативни активности)

Член 16

Објектот може да има и работилница како дополнителен простор за творечки активности и работно воспитување на децата од различни возрастни групи (музичко воспитание, ликовно изразување, пластично обликување, подготовка на оброци и сл.) и треба да биде со површина од 30 м².

Просторија за изолација

Член 17

Просторијата за изолација е со површина од најмалку 6,0 м² и е наменета за тукушто разболено дете, одделена од просториите за престој, меѓутоа треба да е поврзана со простор во кој постојано присуствува вработено лице.

Просторија за индивидуална работа

Член 18

Објектот може да поседува и просторија за индивидуална работа со деца кои имаат потреба од советување или помош, со најмалку 8 м² површина.

Просторијата од став 1 на овој член може да се користи за работа на советуваиште за деца и родители.

Санитарна просторија за игралиштето

Член 19

Од површините за игра на отворено треба да се овозможи лесен пристап до санитарните простории.

Ако предвидените санитарни простории за занималните не го овозможуваат тоа, потребно е да се предвидат нови санитарни простории.

Просториите од став 2 на овој член се со површина од најмалку 2,0 м² за две групи, односно 4,0 м² за повеќе од две групи.

Простори за комуникација

Член 20

Комуникациите треба да бидат јасни и рационални, да овозможат лесна и едноставна ориентација на децата во просторот и нивна ефикасна евакуација во случај на паника.

Во простори за комуникации спаѓаат: влез со натстрешница и ветробран, ходници, скали, рампи и сл.

Влезот во објектот и пристапот до просториите за деца треба да бидат без архитектонски бариери.

Влезот со ветробранот треба да биде така димензиониран да обезбеди чување на детски и инвалидски колечки.

Ходниците треба да бидат со минимална ширина од 120 см. кога се исклучиво наменети за основната функција.

Ако ходниците добиваат и друга намена, широчината се зголемува на 180 см. при гардеробирање, односно 240 см. и повеќе за внесување различни активности на игра.

Ходниците од став 5 и 6 на овој член треба да бидат без архитектонски бариери.

Ако во објектот на градинката има скали кои ги користат и децата, скалишниот крак се димензионира со широчина од 130 см. и дополнителна ограда со височина од 60 см.

Скалите треба да бидат со височина од најмногу 14 см.

Максималниот агол на рампите треба да изнесува 1:12 (8,33%).

Ако објектот на градинката има кат се препорачува вградување на лифт со димензии на кабината од 100/130 см.

Просториите за деца од групите деца на возраст до шест години, односно до 10 години, можат прилагодени да се користат за хетерогени и комбинирани групи.

2.1.4.2 ДРУГИ ПРОСТОРИ

Простории за стручен кадар

Член 21

Заедничката просторија за стручен кадар треба да овозможи работа и во помали групи и се димензионира во зависност од вкупниот број воспитувачи - негуватели, а не помалку од 12,0 м² површина.

Кабинетот за заеднички методски средства и помагала треба да биде непосредно поврзан со просторијата за стручни работници и стручни соработници.

Димензионирањето на кабинетот од став 2 на овој член се определува во зависност од бројот на групите, а не помалку од 9,0 м² површина.

Кабинетот може да служи и за индивидуална работа и подготовка на воспитувачите.

За мобилната опрема и играчките за отворениот простор се предвидува остава со површина од најмалку 5,0 м².

Санитарните простории содржат претпростор со мијалници и тоалет кабин (еден мијалник и една тоалет шолја за 10 вработени).

Административни простории

Член 22

Во објектот во кој е и седиштето на детската градинка, а во зависност од развиеноста на детската градинка може да ги има и следниве простории:

- канцеларија на директорот со површина од најмалку 15 м²;
- две канцеларии за стручни работници и стручни соработници со површина од најмалку 12 м²;
- канцеларија за лекар, виша медицинска сестра, со површина од најмалку 10 м²;
- канцеларија за администрација со две работни места со површина од најмалку 12 м².

Работниците сместени во просториите од став 1 на овој член ги користат санитарните простории од член 21 од овој правилник.

Економско - технички простории

Член 23

Економско-техничките простории треба да имаат посебен влез, диференциран од пешачките пристапи во градинката.

Објектот треба да има соодветен простор за кујна, во која треба да се обезбеди: груба подготовка, фина подготовка (месо, зеленчук, овошје), ладна кујна, термичка кујна, подготовка на слатки, миене садови, прирачни шпајзови и издавање храна, димензионирана според бројот на оброците и тоа:

- до 100 оброци 0,5 м² по оброк, а не помалку од 25,0 м²;
- од 100-150 оброци 0,3 м² по оброк.

Ако кујната подготвува храна за повеќе објекти на градинката, односно станува збор за централизираната исхраната, истата се димензионира според бројот на оброци и тоа:

- од 150-300 оброци 0,25 м² по оброк;
- од 300-500 оброци 0,20 м² по оброк,
- над 500 оброци 0,18 м² по оброк.

Ако објектот користи услуги од надвор, од централната кујна на градинката, односно од кујната на друг објект, може да има само дистрибутивна кујна, димензионирана со површина од најмалку 15,0 м².

Млечна кујна се предвидува за групите деца на возраст до две години. Млечната кујна од став 5 на овој член е со површина од:

- најмалку 8,0 м² за една група;
- најмалку 12,0 м² за повеќе од една група;

Кога млечната кујна е лоцирана на кат треба да има хидраулична платформа поврзана со кујната.

Кога објектот поседува сопствена кујна треба да се предвиди гардероба, туш и тоалет кабина за персоналот со површина од најмалку 5,0 м².

Објектот треба да има и магацин за храна, магацин за инвентар и облека, димензионирани секој одделно со површина од најмалку 4,0 м².

Во објектот треба да се обезбеди просторија за прифаќање нечиста постелнина и облека, сортирање и переење со површина од најмалку 5,0 м².

Просторијата за пеглање, шиеење и складирање се димензионира со површина од најмалку 10,0 м², гардероба и санитарен јазол.

Хигиенскиот шпајз треба да обезбеди простор за чување на прибор и средства за одржување хигиена и е со површина од најмалку 2,0 м².

При сопствено централно греење (на точно или цврсто гориво) се предвидува просторија чија површина се утврдува според важечките нормативи за вакви простории, односно просторија за топлотна потстанција.

2.2. Санитарно- хигиенски услови

Член 24

Сите градежни материјали и вградени инсталации треба да ги задоволуваат важечките технички услови и стандарди во однос на конструкцијата, противпожарната безбедност, топлотната и звучната изолација, заштита од влага и енергетска ефикасност.

Материјалите со своите физички перформанси, структура и боја, влијаат на комфорот и пријатното чувство во просторот.

Еколошката и хигиенската беспрекорност на вградените материјали треба да е во согласност со прописите за градежни производи, за намената за која се предвидени.

2.2.1. Структурни елементи, материјали и инсталации

Член 25

Структурните елементи (подови, сидови, плафони, прозорци и врати) го дефинираат и обликуваат просторот.

Инсталациите се внатрешни инфраструктурни елементи кои директно влијаат на употребливоста на просторот и неговиот стандард.

2.2.1.1. Подови

Член 26

За изведбата на подовите и изборот на материјалите треба да се има во предвид следново:

- подконструкцијата на подовите треба да е во согласност со прописите за овој вид објекти;
- материјалите за обработка на подовите треба да бидат тврди, отпорни на абее, незгави и лесни за одржување;
- за занималната материјалите за подот треба да бидат природни, топли и нијансирани со светли тонови;
- материјалите за завршна обработка во просториите каде се употребува вода (санитарни простории, кујна, пералница, котларница) треба да бидат незгави, коси, со пад кон подните сифони, спротивно од пристапот кон нив, а кај отворените занимални (тераси), падот да биде од внатрешните сидови кон надвор.

2.2.1.2. Сидови и плафони

Член 27

Сидовите во занималните и гардеробите до 1,20 м., треба да бидат обработени со градежни материјали кои даваат чувство на топлина и се отпорни на механичко оштетување.

Во санитарииите и во просториите каде се предвидени санитарни уреди, сидовите со височина од 210 см. треба да бидат обложени со керамички плочки, или друг вид градежен материјал кој е водонепропусен, постојан и лесен за одржување со течни средства за дезинфекција.

Внатрешните сидови и другите видови прегради не треба да се застакуваат во височина на 1,00 м. од подот.

За да се обезбеди визуелна поврзаност на одделните простории за деца и комуникациите, се препорачува употреба на фиксни транспарентни отвори во преградните сидови, со парапет 0 см. со употреба на некршливо стакло, поликарбонати и сл., со цел да се обезбеди контрола на корисниците.

Во просториите за деца сите истакнати агли на сидовите треба да бидат заштитени со аголни заоблени лајсни најмалку до 1,00 м. од подот.

Сидните огледала треба да бидат заштитени со фолија на задната страна за да се спречи повредување на децата, доколку се скршат.

Сидните огледала од став 6 на овој член треба да бидат поставени на височина од 1,00 м. од подот.

Во просториите за спортски игри, односно раздвужување на децата, сидовите и аглите на другите архитектонски елементи во просторот треба да бидат обработени со градежни материјали што го апсорбираат звукот од ударите и се отпорни на механичко оштетување, во височина од 1,60 м. од подот.

2.2.1.3 Прозорци

Член 28

Прозорските парапети во занималните сместени во приземјето се на височина од најмалку 60 см., а во занималните на кат најмалку 90 см.

Прозорските крила кои се отвораат во просторот треба да бидат на височина од најмалку 1,25 м. над подот.

Најмалку 30% од прозорските крила треба да овозможат отворање по хоризонтална и вертикална осовина.

Површините на плафоните треба да се мазни и светли со минимална рефлексија.

Прозорците можат да бидат изработени од дрво или друг материјал со термоизолирани профили и термоизолационо стакло.

Во просторијата за гимнастика, прозорците треба дополнително да бидат обезбедени од удари.

Во сите простории за деца и во просториите во кои подолго се задржуваат вработените треба да се обезбеди затемнување на прозорците од надвор.

За прозорците на кат треба да се обезбеди заштита од паѓање на децата.

2.2.1.4 Врати

Член 29

Надворешните влезни врати треба да бидат обезбедени од надворешни влијанија со стреи, натстрешници, тремови и сл.

Влезните врати и вратите во ветробраните треба да функционираат со автоматско затворање.

Вратите во просториите за деца од страната на шарките треба да бидат заштитени од повреда на прстите.

Сите крила на вратите во просториите за деца треба да се отвораат кон излезот од објектот.

Сите врати во објектот треба да бидат без прагови.

Влезната врата и вратите во просториите за деца треба да бидат со најмалку 90 см. за еднокрилни, односно 130 см. светла широчина за двокрилни врати.

Вратите во економските простории, како што се кујна, пералницата и котларница треба да имаат светла широчина најмалку 120 см. заради внесување на опрема.

2.2.1.5 Осветлување

Член 30

Осветлувањето на занималните треба да биде рамномерно распространето.

Длабочината на просторот не треба да биде поголема од дваипол пати на височината од подот до горниот раб на прозорецот, или во спротивно, просторот треба да биде осветлен од две страни.

Прозорските отвори во занималната не треба да бидат помали од 1/5 од површината на подот.

Површини кои предизвикуваат силна рефлексija треба да се избегнуваат.

Освен природното, како дополнително осветлување може да се користи вештачкото осветлување.

За занималните треба да се обезбеди просечно осветлување од 300 лукса.

Се препорачуваат флуоресцентни извори на светлина со топла и бела боја на светлината.

Светлосните тела во спортските занимални треба да бидат заштитени од удари на топка и други предмети.

2.2.1.6 Загревање

Член 31

Просториите за деца треба да бидат подеднакво загреани и тоа:

- на 20°C во просториите за деца;
- на 23°C во просториите за нега на децата до 3 години;
- на 18°C до 19°C во спортските занимални.

Во просториите за деца грејните тела треба да бидат заштитени така да греенењето не се намали, а заштитните маски да бидат демонтажни заради одржување на хигиената.

Ако градинката е приклучена на мрежа со режим на загревање, за преодните годишни времиња во просториите за децата во зависност од потребите треба да се предвиди дополнително загревање или ладење.

Печки на тврдо гориво и плинските печки не треба да се користат.

Инфра печките треба да бидат прикачени толку високо за да не можат децата да ги дофатат односно најмалку 1,80 м. над подот.

За радијаторите треба да се користат термостатски радијаторски вентили.

2.2.1.7 Проветрување

Член 32

Сите простории во објектот на градинката треба да бидат природно проветрувани.

Проветрувањето во просториите за деца треба да биде уредно во согласност со важечките технички прописи при што брзината на движењето не треба да надминува 0,2 м/с.

За гардеробите, санитарните простории, кујната и пералницата потребно е дополнително механичко проветрување.

Во кујните, санитарните и просторите за нега проветрувањето треба да биде така решено на начин кој ќе оневозможи ширење на непријатна миризба во објектот.

2.2.1.8 Звучна заштита

Член 33

Горните подни, сидните и плафонските облоги треба да бидат од материјали кои ја загушуваат бучавата.

Инсталациите треба да бидат планирани така што ќе се спречи ширењето на звукот низ просторите во кои престојуваат децата.

2.2.1.9 Топлотна заштита

Член 34

Најголем дозволен коефициент на топлотниот премин за полните надворешни сидови на објектот изнесува $k \leq 0,35 \text{ W/m}^2 \text{ K}$.

2.2.1.10 Инсталации

Член 35

Електричните штекери треба да имаат вметната заштита и да бидат поставени на 180 см. од подот.

Во секоја занимална треба да има два штекера кои се наместени на спротивни страни.

Прекинувачите треба да бидат наместени на таква височина да ги досегнуваат децата (1,20 м. до 1,30 м. од подот).

На влезовите од објектот треба да се предвидат сензори за палење и гасење на светилките.

Објектот треба да има домофон и да биде приклучен со телефонска мрежа.

До сите мијалници, кади и тушеви треба да биде воведена студена и топла вода.

Температурата на топлата вода кај мијалниците за деца и кај кадите и тушевите за нега на децата треба да биде најмалку 30°C, а не повеќе од 35°C.

Механизмите за плакнење на детските тоалет шолји треба да бидат достапни на децата, без помош на персоналот.

Писоарите треба да имаат вградено сензори.

3. ОПРЕМА

3.1 Простории за деца

Член 36

Просториите во кои се одвива згрижување и воспитување на децата треба да бидат уредени така да овозможат планирани, спонтани, заеднички и индивидуални активности.

Вградената и мобилната опрема треба да овозможи лесна адаптивност, формирање катчиња и променлива употреба на просторот, во согласност со програмираните содржини на градинката и психофизичките карактеристики на децата.

Член 37

Опремата во простории за деца е:

- а) за група деца на возраст до две години :
 - гардеробна касета 40/30/40;
 - пулт за преповивање со затворени полици во долниот дел и тоа со димензии 100/70/85 см.;
 - мијалник со студена и топла вода;
 - држач со леген со средства за дезинфектирање;
 - фиксно креветче со димензии 60/120/120 и оградичка висока 60 см. и растојание помеѓу вертикално поставените пречки од најмалку 8,5 см. (за деца до 18 месеци);
 - мобилно креветче 55/120 см. (за деца над 18 месеци до две години);
 - орман за детска облека, пелени, играчки, постелнина и др.;
 - масички со димензии 80/80/40 см. со по четири столчиња (за деца над 18 месеци до две години);
 - ограда за проодување;
 - ограда за играње 150/150/60;
 - корпа за сместување играчки;
 - отворени полици за играчки;
 - тврдо пресувани сунгери со дебелина 10 см., обложени со платно;
 - столици за негувателки.
 - б) за група деца на возраст над две години до шест години/до 10 години и со умерени пречки во развојот:
 - отворени закачалки со горна полица за одложување и касета за чевли во долниот дел;
 - клупа за соблекување на чевлите со ширина 26 см., височина 38 см. и должина 15 см. по дете;
 - масички со димензии 80/80/48см. (за деца на возраст над две до четири год.);
 - масички со димензии 80/80/56 см (за деца на возраст над четири до шест години и од шест до 10 години);
 - столче со димензии 31/22/29 см. (за деца на возраст над две до четири години);
 - столче со димензии 36/24/34 см. (за деца на возраст над четири до шест и од шест до 10 години);
 - мобилно детско креветче со димензии 55/140 см. (за деца на возраст над четири до шест години);
 - плакар за подвижни креветчиња и постелнина, за објекти во кои одморот се остварува во занималната;
 - отворени полици за играчки со касета за секое дете;
 - орман за воспитни дидактички средства и за работно-игровни активности;
 - фиксни и подвижни паноа;
 - столици за воспитувач и негувателка;
 - огледало заштитено и прицврстено на сид на 10 до 15 см. од подот;
 - прегради и елементи за формирање на катчиња со овозможена прегледност на целокупниот простор.
- За групата деца со умерени пречки во развојот, во занималната се предвидуваат соодветни реквизити во зависност од видот на попреченост, со претходна консултација од соодветни стручни лица.

3.2. Опрема на ниво на детска градинка**Член 38**

Детската градинка треба да има:

- графоскоп
- видео камера и
- систем за озвучување и појачало.

3.3 Заеднички простории**3.3.1 Повеќеенаменски простор****Член 39**

- Повеќеенаменскиот простор треба да е опремен со:
- мобилна бина;
 - пијано со специјално столче;
 - справи за раздвижување и физичко воспитување;
 - телевизор, музички систем, ДВД плеер;
 - паравани за куклен театар или театар на сенки;
 - катче за родители, опремено со клупска гарнитура и информативно пано;
 - универзални поливалетни душеци;
 - дрвени греди со различна ширина;
 - рип стол;
 - спортски реквизити и др.

3.3.2.Работилница (творечко креативна просторија)**Член 40**

- Во работилницата се предвидува опрема во зависност од креативно творечките активности:
- отворени полици за оставање прибор и материјал за творење и креирање;
 - две масички со по четири столчиња (димензии спрема возраста на децата);
 - столица за воспитувач, негувател и родители;
 - мини детска кујна со приклучок на електрична и водоводна инсталација.

3.3. Просторија за изолација**Член 41**

Просторијата за изолација треба да има:

- детско медицинско легло;
- сидна закачалка;
- столица;
- низок орман со фиоки;
- медицински орман со димензии 60/160/40 см;
- вага;
- мерач на висина на децата.

Член 42

Мебелот треба да биде со заоблени рабови, лесно мобилен, додека орманите и високиот мебел треба да биде прицврстен за подот и сидот.

За мебелот треба да се употребуваат природни материјали.

Масичките и столчињата за деца треба да се во согласност со пропишаните стандарди.

Член 43

За група деца со пречки во развојот опремата во просториите во кои се згрижени треба соодветно да биде прилагодена, односно дополнета.

Член 44

Ако групата на деца е комбинирана или хетерогена, за опремата и нејзиното формирање се користат одредбите од овој правилник, во зависност од возрасните групи и карактеристики.

3.3.4 Санитарни простории за деца

Член 45

Во санитарииите за групата деца на возраст до две години се предвидува:

- за секоја група два мијалника поставени на 50 см.;
- сидни огледала над мијалниците;
- кадичка со рачен туш со димензии 70/70/40 см. со горен раб на 85 см. од подот;
- две мали тоалет шолји;
- држач за тоалет хартија;
- држач за течен сапун.

Во санитарииите за групата деца на возраст над две до шест години, односно до поаѓање во основно училиште, како и за групата деца на возраст до 10 години, се предвидува:

- два мијалника за една група, поставени на 60 см. и славини на 75 см. од подот;
- сидни огледала;
- две тоалет шолји (една мала и една нормална големина);
- една кабина со туш (за сите групи во градинката);
- писоар за момчиња со фотокелија;
- држач за тоалет хартија;
- држач за сапун.

Во санитарииите за групата деца со пречки во развојот се предвидува:

- мијалник за една група, работ на мијалникот е 55 см. од подот;
- сидно огледало над мијалникот;
- рачен туш и метални држачи на сид;
- маса за преоблекување;
- орман за облека;
- мијалник за персоналот;
- тоалет шолја, според пропишани стандарди за една група и метални држачи на сидот;
- држач за тоалетна хартија;
- држач за течен сапун.

Опремата во сите санитарни простории треба да биде од материјали кои можат да се чистат и да се дезинфицираат, а металните делови да не рѓосуваат.

3.3.5 Други простории

Член 46

За комбинирана група деца, при уредување и опремување на просторот, соодветно се користат одредбите од овој правилник според возраста на децата.

3.3.6 Заеднички простор за стручен кадар

Член 47

Во просторот, односно просториите за стручни кадри треба да има маса за состаноци и столици, димензионирани во зависност од бројот на стручниот кадар.

Масата од став 1 на овој член, може да биде составена од повеќе помали маси, со можност за работа во помали групи како и маса за компјутер/и.

Во кабинетот за заеднички воспитни средства и помагала треба да има работна маса со столица и високи отворени полици.

3.3.7. Економско технички простории

Член 48

Потребната опрема за кујна е во зависност од бројот на оброците и тоа:

а) Потребна опрема за кујна со капацитет од најмалку 150 оброци:

- шпорет 1/4
- печењара 1/2
- кипер 60-80 л.
- миксер
- фрижидер
- сандак за длабоко замрзнување
- мијалник 1/3
- мијалник мал
- бојлер од 80 л.
- бојлер мал
- трупец за месо
- маса за цедење
- маса за отпадок
- неутрални работни маси
- работна маса со полици
- полици за леб
- полици за ситен инвентар
- када за миење зеленчук со туш, мијалник и работна маса во делот за обработка на зеленчукот.

Посебни простории и опрема за потребите на кујната:

- санитарии со туш и гардероби
- магацин со потребна опрема од полици, палети, фрижидери, сандак за длабоко замрзнување.

б) Потребна опрема за централна кујна со капацитет над 350 оброци:

- шпорет 2 x 1/4
- шпорет на плин
- печењара 1/3
- казан од 250-350 л.
- кипер 60-90 л.
- универзалка со 12 операции и сл.
- фрижидер од 750 л.
- сандак за длабоко замрзнување
- трупец за месо
- мијалник 1/3
- мијалник за оддел за зеленчук 1/2
- мијалник мал
- работни маси со полици во зависност од просторот
- неутрални работни маси во зависност од просторот
- маса за отпадок
- маса за цедење
- полици за леб
- полици за садови
- полици за крупен инвентар
- полици за термоси
- бојлер од 80 л.
- бојлер мал од 10 л.
- посебен оддел за зеленчук со работни маси и када за зеленчук.
- в) Потребна опрема за централен магацин:
- полици

- палети
- фрижидер,
- сандак за длабоко замрзнување.

г) Потребна опрема за дистрибутивна кујна:

- шпорет 1/4 или 1/2
- фрижидер
- работни маси
- маса за отпадок
- полици за леб
- полици за прибор
- полици за термоси
- бојлер од 80 л.
- бојлер мал од 10 л.
- мијалник 1/3
- мијалник мал.

За потребите на дистрибутивната кујна може да има мал прирачен магацин.

д) Потребна опрема за млечна кујна

- електричен шпорет мал
- миксер
- фрижидер
- работни маси
- полица за леб
- полица за прибор
- мијалник мал 1/2
- бојлер од 60 л.
- бојлер мал од 10 л.
- гардеробер.

4. ДИДАКТИЧКИ СРЕДСТВА

Член 49

Дидактички средства се: играчки, средства и материјали со кои се овозможува непречено и ефикасно остварување на воспитно - образовните содржини и други активности на дејноста зржување и воспитание на деца во детската градинка и служат како педагошки посредник во психофизичкиот развој на детето и развојните можности како и потребите на детето.

Обликувањето и изработката на играчките и материјалите треба да се засновани на современите научни сознанија, сообразени со психо-физичките карактеристики и развојните можности и потребите на детето.

Играчките и другите средства и материјали треба да ги исполнуваат условите за здравствена исправност на предметите за општа употреба.

Член 50

Дидактичките средства се обезбедуваат:

а). на ниво на градинка:

- графоскоп
- видео камера

б). на ниво на објект:

- телевизор
- видео плеер
- ДВД плеер
- компјутер, режач и печатар
- музички систем

- ЦД плеер
- пијанино
- гитара
- рачен „телевизор” со серија слики по познати приказни
- избор на ДВД филмови, видео филмови (согласно со програмскиот документ)
- голем параван за куклена претстава и параван за театар на сенки
- високи скали(двојни)
- ниски скали (мост)
- шведски сандак (низок)
- шведски сандак (поголем)
- штици со широчина : 30 до 35 см
- шведски клупи
- морнарски скали (еднострани)
- клацкалка
- тобоган
- стоечки кош
- јаже (големо и мали)
- пластични топки
- пластични обрачи (35 до 45 см.)
- вреќички со песок со тежина од 250 до 500 гр.
- чуњеви (дрвени и пластични)
- трицикл
- санки со ограда
- шатор со помали димензии (готов или направен)
- чадор за сонце
- в). на ниво на згрижувачко - воспитна група:
- касетофон
- фотоапарат
- касети и ЦД со снимена музика за слушање (согласно со програмскиот документ и развојната возраст
- празни аудио и ЦД касети.

4.1. Дидактички средства по возрастни групи

а) Дидактички средства за работа со деца до 18 месеци:

- музичко – техничка опрема: радио, касетофон, телевизор, ДВД касети, ЦД, клавири;
- музички инструменти: тропалки, свончиња, прапорци на венче, пан -дајре, клавири, деф со и без свончиња, шушкарки, триангл, металофон, ксилофон;
- кукли: гињол, ракавица, со човечки ликови, со животински ликови, пирамиди, нишалки, амбалажа;
- играчки: часовник-будилник, музичка кутија, батериска ламба, разни видови на играчки на тркалца за влечење (дрвени, пластични), играчки со механизми, звучни играчки на повлекување и влечење, со различни бои и облици, јавалки со познати ликови;
- градежен материјал од различни комплекти на коцки и други предмети, елементи за градење и редене, стапчиња со различна должина и дебелина (сите во различни бои и големини);
- обликувани материјали: хартија за цртање во различна големина, цврстина и боја, кредит (бели и во боја), моливи и дрвени боици;

- необликувани материјали: костени, шишарки, парчиња ткаенини, волница, различни видови хартија за туктање и кинење, пластични шишиња, кутии и слично;
- сликовници (со платнени и дебели листови од хартија);
- предмети за костумирање: облека, шешири, капи, чанти, симболи за растенија, плодови, животни;
- опрема: сидно огледало, достапно за секое дете да ја види целата своја фигура.

б) Дидактички средства за работа со деца од 18 до 24 месеци

- музичко – техничка опрема: радио касетофон, телевизор, ДВД, касети, ЦД, клавијатур;
- музички инструменти: тропалки, свончиња, прапорци на венче и на дршка, пан-дајре, клавијатури, деф без свончиња, шушкарки, триангл (поголем и помал), металофон, ксилофон (голем);
- кукли: гињол, ракавица, со човечки ликови, со животински ликови (гумени), ткаенина, сунѓер, скај, волна и слично, од амбалажа со нацртани и додадени делови од други материјали;
- играчки: разни видови на играчки на тркалка за влечење (дрвени, пластични), играчки со механизми на навивање (автомобил, мече и сл.), звучни играчки на повлекување и влечење, музичка кутија, јавалки со познати ликови, играчки со механизам за придвижување горе-долу, играчки за вода и песок, големи кутии – сандаци на тркала, колички за кукли, дрвени и пластични возови, камиони (различни по големина), различни видови на автомобили, играчки од типот „коцка во коцка“, „буре во буре“, „кукла во кукла“, „сад во сад“, балони со различни големини и бои, топки од ткаенина, сунѓер и волна со различни бои и големини, играчки од пластика за надувување (ликови на животни, обрачи за пливање, топки, чамец и сл.), играчки од ткаенини и сунѓер со различни ликови и димензии (воз, мече, камион, гасеници и сл.), колички и мебел за кукли, обложени кутии и паравани за криење, волшебна торбичка и волшебна кутија;
- градежен материјал од различни комплекти на коцки и други предмети, елементи за градење и подредување, дрвени и пластични коцки со различни бои и големини (полни и празни), дрвени и пластични топчиња и тркала за нижење, пластични и дрвени предмети со различни облици кои се вметнуваат во соодветен отвор, пластични прстени со широк отвор за нижење на стап, сложувалки од типот пирамида, кула и слично, големи леги коцки, клупа со клинови за набивање, пластични и картонски кутии со различна големина со и без капачиња, макари со различни големини и бои, пластични и дрвени стапчиња со различни должини со и без куки и алки, празни цевки со различен пречник, штипки;
- обликувани материјали: бела и тонирана хартија за цртање, креда (бели и во боја), моливи (графитни и во боја), дебели восочни пастели обвиткани со хартија;

- необликувани материјали: костени, шишарки, парчиња ткаенини, волница, различни видови хартија за туктање и кинење, пластични шишиња, кутии и слично;
- сликовници;
- предмети за костумирање: облека, шапки, капи, чанти, шалови, ѓердани, цвеќиња, наметки;
- опрема: сидно огледало достапно за секое дете да ја види целата своја фигура, „тунел“ од ткаенина и сунѓер, марами, ленти од различно платно, пернички со различна големина, облик и боја, платнени душеци од сунѓер, коцка, квадар, топка и триаголник од сунѓер обложени со платно, душеци со различни големини, со можност за преобликување, прибор за хигиена, пластични легени, кадички, садови (различни видови со различна боја и големина, како чаши, чинии, тенџериња, шолји, шишиња и др.).

в) Дидактички средства за работа со деца од две до три години

- музичко – техничка опрема: радио касетофон, телевизор, ДВД, касети, ЦД, клавијатура, дијафилмови (со содржина согласно со програмскиот документ);
- музички инструменти: тропалки со различни големини и квалитет, деф со свончиња, прапорци на венче и на дршка, пан-дајре, клавијатури, деф без свончиња, шушкарки, триангл поголем и помал, металофон, ксилофон поголем;
- кукли: гињол, ракавици, со човечки ликови од различен материјал и со различна големина, со животински ликови од различен материјал и со различни димензии,
- играчки: разни играчки со механизми за навивање, играчки кои претставуваат мебел во семејството, различна облека за куклите, различни играчки (мазни, рапави, лесни, потешки), телефон – играчка одделно и во пар, музичка кутија, средства за игра „лекар“, детски мајсторски алатки од пластика, прибор за хигиена, „фризер“, прибор за исхрана, различни автомобили (мали и поголеми), прототипови на дрвени возови со вагони кои се закачуваат, камиони (различни по големина), балони со различни облици, големини и бои, топки од различни материјали и големини, ветерници, сандачиња на тркала, дрвени или пластични кошнички, пластични кадички, пластични садови со различни облици и големини, пластични играчки за вода и песок;
- градежен материјал од различни комплекти на коцки и други предмети, елементи за градење и подредување (полни и празни коцки од различни материјали и големини), сложувалки во вид на пирамида, кука и сл. за вертикално подредување, сложувалки од два дела на кои се покажани човечки лица со различни емоции, сложувалки од два до четири елементи со ликови на човечка фигура, овошје, зеленчук, животни, инсекти, различни видови лото игри (овошје, зеленчук, животни, слики во пар, сообраќај, табели со празнини и соодветни облици за вметнување, топчиња и мали обрачи за нижење, леги коцки (едноставен систем), леги коцки (едноставен систем на животни, луѓе, овошје и др. со два или повеќе елементи), сад во сад, коцка во коцка;

- обликувани материјали: бела и тонирана хартија за цртање и сликање, кредити во боја, моливи (графитни и во боја), восочни пастели, големи фломастери, целофан хартија, стапчиња со сунѓер, акварел бои, темпери, дебели четки за сликање, ножички со тапи врвови, пластелин во разни бои, глинамола за моделирање, табели за моделирање;

- необликувани материјали: костени, шишарки, парчиња ткаенини, волница, различни видови хартија за туткање и кинење, пластични шишиња, кутии, лисја и сл;

- сликовници со животни, растенија, за сообраќај и сл., постери и слики со живи бои;

- предмети за костумирање: делови од облека за возрасни, обувки, шапки, капи, чанти, шалови, ѓердани, цвеќиња, наметки, детали;

- опрема: сидно огледало достапно за секое дете да ја види целата своја фигура, параван за криење, куклен театар (параван), мала сцена за театар на сенки, фигури за театар на сенки, „тунел“ од платно, марами, ленти од различно платно, перничина со различна големина, облик и боја, обрачи, играчки од осум елементи меѓусебно поврзани така што можат да се поврзат како легло, фотелја, базен, душеци со различни големини кои со врзување и закопчување можат да се преобликуваат во тунел, базен и сл., ниска клупа, мал тобоган, крпчиња во разни бои за правење кукли, платнени вреќички, душеци наполнети со воздух, душеци од сунѓер обложени со платно, стапови и празни цевки, различни плетени мрежички од пластика, коноп;

г) Дидактички средства за работа со деца од три до четири години

- музичко – техничка опрема: радио касетофон, телевизор, ДВД, аудио касети со снимени музички приказни, класична и народна музика, приспивни песни, маршова музика, игровна музика, ЦД, клавири, дијафилмови (со содржина за растенија, домашни животни, годишни времиња и сл. согласно со програмскиот документ), видео касети (со снимени приказни, убавини на родниот крај, растенија, домашни животни, годишни времиња и сл. согласно со програмскиот документ);

- музички инструменти: тропалки со различни големини и квалитет, деф со звончиња, прапорци на венче и на дршка, пан-дајре, клавири, деф-звончиња, шушкарки, триагол (поголем и помал), металофон, ксилофон поголем;

- кукли: гињол, ракавици со човечки ликови од различен материјал и со различна големина, со животински ликови од различен материјал и со различни димензии;

- играчки: музичка кутија, играчки кои претставуваат мебел во семејството, различна облека за куклите, телефон (играчка одделно и во пар), средства за игра „лекар“, детски мајсторски алатки од пластика, прибор за хигиена, „фризер“, прибор за исхрана, различни автомобили (мали и поголеми прототипови), дрвени возови со вагони кои се закачуваат, различни камиони по големина, кутии и сандачиња од амбалажа (картон-

ска, дрвена, пластична), мал градинарски алат, кантичка за полевање цвеќе, сандачиња на тркала, дрвени или пластични кошнички, пластични кадички (за песок, за бањање на куклите), пластични садови со различни облици и големини (чаши, легени, шишиња и сл.), пластични играчки за вода и песок, ветерница, балони со различни облици, бои и големини;

- градежен материјал: коцки (полни и празни од различни материјали и големини), сложувалки во вид на пирамида, кука и сл. (вертикално подредување), сложувалки од четири дела на кои се покажани човечки лица со различни емоции, сложувалки од четири елементи со ликови на човечка фигура, овошје, зеленчук, животни, инсекти, различни видови лото игри (овошје, зеленчук, животни), лега коцки (едноставен систем), лега коцки (едноставен систем на животни, луѓе, овошје и др. со два или повеќе елементи), сад во сад, коцка во коцка, топки и коцки од различни материјали и големини, пластични лампиони во разни бои, дводимензионални геометриски форми различни по боја и големина (круг, квадрат, триаголник), топчиња и мали обрачи за нижење, стапчиња (големи, мали, тенки, дебели);

- обликувани материјали: бела и тонирана хартија за цртање и сликање, кредити во боја, моливи (графитни и во боја), восочни пастели, големи фломастери, целофан хартија, акварел бои, темпери, дебели четки за сликање, ножички со тапи врвови, пластелин во разни бои, циклостил хартија, блок број 3, чаши просирни, глинамола за моделирање, табели за моделирање, сунѓери и валјачиња за печатење, колаж хартија, лепак за хартија;

- необликуван и природен материјал: костени, шишарки, парчиња ткаенини, волница, различни видови хартија за туткање и кинење, пластични шишиња, кутии, лисја и слично;

- сликовници (со животни, растенија, за сообраќај и сл.), сликовници и книги со приказни, басни, легенди, детски енциклопедии, постери, фотографии и слики со живи бои;

- предмети за костумирање: делови од облека за возрасни, обувки, шапки, капи, чанти, шалови, ѓердани, цвеќиња, наметки, детали;

- опрема: сидно огледало достапно за секое дете да ја види целата своја фигура, сообраќајно килимче, мали сообраќајни знаци (стоп, деца на патот, семафор), мали модели на сообраќајни средства, параван за криење, куклен театар (параван), мала сцена за театар на сенки, фигури за театар на сенки, маски за драматизација, „тунел“ од платно, марами, ленти од различно платно, перничина со различна големина, облик и боја, дрвени и пластични обрачи, исчистен песок, играчки од осум елементи меѓусебно поврзани така што можат да се поврзат како лежалка фотелја, базен, душеци со различни големини кои со врзување и закопчување можат да се преобликуваат во тунел, базен и сл., ниска клупа, мал тобоган, нишалка, платнени вреќички, ду-

шеци наполнети со воздух, душеци од сунѓер обложени со платно, стапови и празни цевки, различни плетени мрежички од пластика, коноп, јажиња (мали, врзани, големо, дебело);

д) Дидактички средства за работа со деца од четири до шест години односно до поаѓање во основно училиште

- музичко – техничка опрема: радио касетофон, клавир, мал микрофон, телевизор, ДВД, аудио касети и ЦД со снимена химна на Република Македонија, вокална музика (детски песни, хорски песни, народни песни), вокално – инструментална музика (уметнички песни, народни и песни од детски фестивали), инструментална музика (композиции и фрагменти со различни карактери, клавијирски минијатури и фрагменти), видео касети и дијафилмови (со снимени приказни, убавини на родниот крај, обичаи и семејни празници, растенија, домашни животни, годишни времиња и сл., (со содржина согласно со програмскиот документ), филмови и слики на кои се претставени позитивни и негативни примери на однесување, снимени човечки гласови, звуци од природата, гласови на домашни животни и птици, филмови за чести детски болести и опасности;

- музички инструменти: деф со свончиња, прапорци на венче и на дршка, пан-дајре, клавијес, деф без свончиња, триангл поголем и помал, металофон, ксилофон поголем, чинели, барабанче;

- кукли: гињол, ракавици со човечки ликови од различен материјал и со различна големина (бебе, близначиња, кукла во народна носија и сл.), со животински ликови од различен материјал и со различни димензии;

- играчки: музичка кутија, играчки кои претставуваат мебел во семејството (креветче за кукла, масичка, фрижидер и сл.), различна облека за куклите, телефон (играчка во пар), средства за игра „лекар“, детски мајсторски алатки од пластика, прибор за хигиена, „фризер“, прибор за исхрана, различни автомобили (мали и поголеми прототипови), дрвени возови со вагони кои се закачуваат, различни камиони по големина, модели на возила (лесни коли, камион, брза помош, брод, авион, воз, пожарникарско возило), играчки за одредени професии (облека и прибор), вртимушка, лавиринт, пластични лампиони во различни бои, балони со различни облици, бои и големини, топки и коцки од различни материјали и големини, ветерници, калейдоскоп, цамлии во разни бои и големини, лопатки за снег, прибор за хигиена (метличка, лопатка), кантичка за полевање цвеќе, мал градинарски алат, сандачиња на тркала, дрвени или пластични кошнички, кутии и сандачиња од амбалажа (картонска, дрвена, пластична), пластични садови со различни облици и големини (чаши, леѓени, шишиња и сл.), пластични играчки за вода и песок;

- градежен материјал: еко домино и лото игра, домино со симболи, домино со бои и бројки до пет, коцки со бројки до пет, сложувалки во вид на пирамида, куќа и сл. за вертикално подредување, сложувалки со

триаголник, квадрат, круг, слики во пар со бројни количини и бројки до пет, бројни слики и бројни низи до пет, обоени стапчиња, танграм, топчиња и мали обрачи за нижење, направени монети од 1, 2 и 5 денари, каса, дводимензионални геометриски форми различни по боја и големина (круг, квадрат, триаголник), коцки (полни и празни), од различни материјали и со различна големина, лего коцки (едноставен систем), лего коцки (едноставен систем на животни, луѓе, овошје и др, со повеќе елементи), играчки за конструирање (шуплив градежен материјал), средно голем градежен материјал, модели за склопување (сообраќајни средства, мебел, домашни апарати), слики во пар („слично – различно“), сложувалки од четири до шест дела на кои се покажани човечки лица со различни емоции, сложувалки од четири до шест елементи со ликови на човечка фигура, овошје, зеленчук, животни, инсекти, различни видови лото игри (овошје, зеленчук, животни, сообраќај, облека, обувки, бои, прибор за хигиена;

- обликувани материјали: бела и тонирана хартија за цртање и сликање, кредит во боја, моливи (графитни и во боја), восочни пастели, суви пастели, фломастери, целофан хартија, акварел бои, темпер, дебели четки за сликање, прозирни садови, ножички со тапи врвови, пластелин во разни бои, глиномол и глина за моделирање, табли за моделирање, блок број 3, колаж хартија, сунѓери и валјачина за печатење, лепак за хартија;

- необликувани материјали: костени, шишарки, парчиња ткаенини, волница, различни видови хартија за туткање и кинење, пластични шишиња, кутии, лисја, различни материјали (мазни, тапи, лесни, потешки, тенки, дебели, растегливи, волница, ластик, хартија, ткаенина, дрво);

- сликовници (со животни, растенија, за сообраќај и сл.), сликовници и книги со приказни, басни и легенди, постери, фотографии, плакати, илустрации со содржини усогласени со програмскиот документ, енциклопедии;

- предмети за костумирање: делови од облека за возрасни, обувки, шешири, капи, чанти, шалови, ѓердани, цвеќиња, наметки, детали;

- опрема: сидно огледало достапно за секое дете да ја види целата своја фигура, параван за криење, куклен театар (параван), мала сцена за театар на сенки, фигури за театар на сенки, мал двоглед, лавиринт, знаме и карта на Република Македонија, сообраќајно килимче, мали сообраќајни знаци (стоп, деца на патот, мал семафор), мала вага, метар, маски и костуми за драматизација, „тунел“ од платно, марами, ленти од различно платно, пернички со различна големина, облик и боја, обрачи (мали и средни), хула – хоп обрачи, мали и големи палки, чуњеви, кегли, нишалка, јажиња (кусо, врзано, големо), мала скала, песочник, чист песок, ниска греда, мал тобоган, вреќички со песок, знаменца со куса рачка, тротинет, трицикл, санки, мал кош и топка, душеци од сунѓер обложени со платно, стапови и празни цевки, различни плетени мрежички од пластика, коноп.

5. Стандарди за потребно работно време за остварување на дејноста

Член 51

Стандардите се определуваат во рамките на 40 часовна работна недела на секој вработен во тек на 52 недели во годината, вклучувајќи ги часовите на одморите и отсуствата согласно со Законот за работни односи и колективен договор.

Работното време на детските градинки се усогласува со потребите и интересите на корисниците на услугите.

Член 52

Основа на стандардот за потребното работно време за остварување на згрижувачката и воспитно-образовната дејност претставува згрижувачко-воспитната група и работниот час, како временска единица и структура на работите.

Основа на стандардот за потребното време за остварување на другата дејност претставува работниот час комбиниран со бројот на групите, бројот на децата, површината на просторот и структурата на работите.

Член 53

Структурата на стандардите за остварување на згрижувачко-воспитната, воспитно-образовната и другата дејност, ги опфаќа потребните работни часови во тек на работната недела и вкупниот фонд на работни часови во тек на 12 месеци во годината.

5.1. Стандард за работни часови за згрижувачко-воспитната работа на негувателите

Член 54

Стандардот за работните часови потребни за остварување на згрижувачко-воспитната работа на негувателите за една згрижувачко - воспитна група на деца се утврдува во зависност од возраста на децата, од должината на престојот на децата (времетраењето на програмите за згрижување и воспитание) и годишната програма за работа.

Член 55

Потребното работно време за остварување на згрижувачко-воспитната работа на негувателите изнесува:

1. За една група на деца до три годишна возраст :
- за осум и девет часовна програма за згрижување и воспитание 80 работни часа неделно, односно 4160 работни часа годишно;

- за 10 и 11 часовна програма за згрижување и воспитание 100 работни часа неделно, односно 5.200 работни часа годишно;

2. За една хетерогена група до две години , во зависност од времетраењето на програмите, се зголемува и изнесува за 50% повеќе од утврденото во точка 1 на овој член.

3. За една група на деца од три до шест години возраст:

- за осум и девет часовна програма за згрижување и воспитание 40 работни часа неделно, односно 2080 часа работни годишно;

- за 10 и 11 часовна програма за згрижување и воспитание 60 работни часа неделно, односно 3120 работни часа годишно.

4. За една хетерогена група од две до шест години , односно до поаѓање во основно образование, во зависност од времетраењето на програмите, се зголемува и изнесува за 50% повеќе од утврденото во точка 3 од овој член.

5. За една комбинирана група изнесува 80 часа неделно, односно 4.160 часа годишно.

По исклучок од точка 5 на овој член, ако во една комбинирана група бројот на деца над 12 месеци до три години возраст изнесува повеќе од половината од вкупниот број на деца за истата потребното работно време за остварување на згрижувачко-воспитната работа на негувателите се зголемува и изнесува за 50% повеќе од точка 1 од овој член.

6. За една хомогена група на деца со полудневен престој (од четири до шест часа дневно) во зависност од времетраењето изнесува од 20 до 30 работни часа неделно, односно од 1040 до 1560 работни часа годишно, а за хетерогена и комбинирана група се зголемува за 50%.

7. За една група на деца со скратена програма во зависност од времетраењето изнесува 240 до 600 часа годишно и може да се одржува неделно или периодично.

8. За една група на деца со продолжен престој во зависност од времетраењето на продолжениот престој потребното работно време е сразмерно на должината на престојот.

9. За една група на деца од шест до 10 години возраст, во зависност од должината на престојот, потребното работно време е сразмерно на должината на престојот.

10. За една група на деца со умерени пречки во развојот потребното работно време за остварување на згрижувачко-воспитната работа на негувател и помошник воспитувач :

-со осум и девет часовна програма 80 работни часа неделно, односно 4160 работни часа годишно.

-со 10 и 11 часовна програма 100 работни часа неделно, односно 5200 работни часа годишно.

5.2. Стандард за работни часови за воспитно-образовните работи

Член 56

Стандардот за работните часови потребни за остварување на воспитно-образовните работи за една згрижувачко-воспитна група се утврдува во зависност од бројот на групите во детската градинка и годишната програма за работа.

Член 57

Потребното работно време за остварување на воспитно-образовната работа на воспитувачите изнесува:

1. За една група на деца над две до шест години за осум, девет, 10 и 11 часовна програма, 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно.

2. За една хетерогена група на деца на возраст од две до шест години односно до поаѓање во основно училиште за осум, девет, 10 и 11 часовна програма, 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно.

3. За една комбинирана група за осум, девет, 10 и 11 часовна програма, 40 работни часа неделно, односно 2080 работен час годишно.

4. За една група на деца со полудневен престој, 20 работни часа неделно, односно 1040 работни часа годишно.

5. За една група со скратена програма од 240 до 600 часа годишно и може да се одржува неделно или периодично.

6. За една згрижувачко- воспитна група на деца со умерени пречки во развојот потребното работно време за остварување на воспитно-образовната работа на воспитувачите со осум, девет, 10 и 11 часовна програма изнесува 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно.

7. За една група деца од шест до 10 години возраст во зависност од должината на престојот, потребното работно време е сразмерно на должината на престојот.

Член 58

Потребно работно време за остварување на програмата за вонинституционалните активности во траење од три часа дневно изнесува 780 часа годишно и ја остваруваат негуватели, воспитувачи, стручни работници и соработници, во зависност од видот на програмата.

5.3. Стандарди за остварување на другите работи

5.3.1 Стандард за работни часови за работи на стручни работници

5.3.1.1. Стручни работници за педагошки и психолошки работи

Член 59

Потребното работно време за остварување на педагошките и психолошките работи:

- во детската градинка со мал капацитет, 20 работни часа неделно, односно 1 040 часа годишно;

- во детската градинка со среден капацитет, 40 работни часа неделно, односно 2 080 работни часа годишно;

- во детската градинка со голем капацитет 80 работни часа неделно, односно 4 160 работни часа годишно.

5.3.1.2. Стручни работници за работите на социјалната заштита на децата (социјален работник)

Потребното работно време за остварување на работите на социјалната заштита во детската градинка се определува:

- во детска градинка со мал капацитет до пет работни часа неделно, односно 260 часа годишно;

- во детска градинка со среден капацитет до 10 работни часа неделно, односно 520 работни часа годишно;

- во детска градинка со голем капацитет до 20 работни часа неделно, односно 1 040 работни часа годишно.

5.3.1.3. Стручни работници за работите на превентивната здравствена заштита на децата (лекар односно педијатар, стоматолог)

Потребното работно време за остварување на работите на превентивна здравствена заштита во детската градинка се определува:

- во детската градинка со мал капацитет до 5 работни часа неделно, односно 260 часа годишно;

- во детската градинка со среден капацитет до 10 работни часа неделно, односно до 520 работни часа годишно;

- во детската градинка со голем капацитет до 20 работни часа неделно, односно 1 040 работни часа годишно.

5.3.1.4. Стручни работници за вршење на стручни работи за заштита на децата (од логопед односно дефектолог)

Потребното работно време за остварување на стручни работи на логопед односно дефектолог во детската градинка се определува:

- во детската градинка со мал капацитет до 10 работни часа неделно, односно 520 часа годишно;

- во детската градинка со среден капацитет до 20 работни часа неделно, односно до 1 040 работни часа годишно;

- во детската градинка со голем капацитет до 30 работни часа неделно, односно 1 560 работни часа годишно.

5.3.2. Стандард за работни часови за работи на стручни соработници

5.3.2.1. Стручни соработници за работите на превентивната здравствена заштита на децата (виша медицинска сестра)

Потребно работно време за остварување на работите на обезбедување на превентивната здравствена заштита на децата во детската градинка за виша медицинска сестра се определува, и тоа:

- во детска градинка со мал капацитет 20 работни часа неделно, односно 1040 работни часа годишно;

- во детска градинка со среден и голем капацитет 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно.

5.3.2.2. Стручни соработници за работите по физичко воспитание, музичко воспитание и ликовно воспитание (педагог по физичко, музичко и ликовно)

Потребно работно време за вршење работи на педагогот по физичко, музичко и ликовно воспитание во детската градинка се определува, и тоа:

- во детска градинка со мал капацитет 10 работни часа неделно, односно 520 работни часа годишно по вид на стручен работник;
- во детска градинка со среден капацитет 20 работни часа неделно, односно 1 040 работни часа годишно по вид на стручен работник и
- во детска градинка со голем капацитет 30 работни часа неделно, односно 1 560 работни часа годишно по вид на стручен работник.

5.3.2.3. Стандард за вршење на правни-стручни работи, административни, финансиско-сметководствени работи, аналитичко плански и информативски работи (правник-секретар, економист, книговодител, материјален книговодител, аналитичар-евидентичар, благајник)

Потребно работно време за вршење на правни-стручни работи, административни, финансиско-сметководствени работи, аналитичко плански и информативски работи во детската градинка се определува, и тоа:

- во детската градинка со мал капацитет 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно;
- во детска градинка со среден капацитет 60 работни часа неделно, односно 3120 работни часа годишно;
- во детска градинка со голем капацитет 80 работни часа неделно, односно 4160 работни часа годишно.

5.3.3. Стандард на работните часови за работите на исхрана

Член 60

Потребното работно време за извршување на работите на подготовка на исхрана на децата во детската градинка се одредува во зависност од бројот на децата за кои се обезбедува исхрана, односно од бројот на прехранбените единици (ПЕ) и од организацијата на исхраната.

Работите на исхрана опфаќаат подготвување на храна, дистрибуција и миење на садовите и приборот за јадење.

Член 61

Потребното работно време за извршување на работите на подготовка на исхрана во детската градинка се определува според сложеноста на работите и тоа:

1. Во детска градинка со простор и опрема за самостојно или централно подготвување на оброците (самостојна или централна кујна), потребно работно време за подготвување, дистрибуција и миење на садови и прибор за јадење изнесува:

а) За квалификувани работи на подготовка на храна (готвач):

- 20 работни часа неделно односно 1040 работни часа годишно за подготовка на 180 ПЕ дневно;
- 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно за подготовка на 750 ПЕ дневно;
- 80 работни часа неделно, односно 4160 работни часа годишно за подготовка на 751-1500 ПЕ дневно;

б) За полуквалификувани работи на подготовка на подготовка на храна (помошник готвач):

- 20 работни часа неделно, односно 1040 работни часа годишно за подготовка на 750 ПЕ дневно;
- 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно за подготовка на 750 ПЕ дневно;
- 80 работни часа дневно, односно 4160 работни часа годишно за подготовка на 751-1500 ПЕ дневно;

в) За неквалификувани работи во кујна (дистрибуција и миење садови):

- 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно за подготовка до 230 ПЕ дневно;
- 80 работни часа неделно, односно 4160 работни часа годишно за подготовка на 231-500 ПЕ дневно;
- 120 работни часа неделно, односно 6240 работни часа годишно за подготовка на 701-900 ПЕ дневно;
- 160 работни часа неделно, односно 8320 работни часа годишно за подготовка на 901-1500 ПЕ дневно.

2. Во организациониот облик - објект на детската градинка со простор и опрема за прифаќање и дистрибуција на оброците (прифатна кујна), потребно работно време за прифаќање и дистрибуција на оброците и миењето на садовите и приборот за јадење изнесува 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно, за 90-150 ПЕ дневно за деца на возраст до две години или од 150 до 200 ПЕ дневно за деца на возраст над две до шест години, односно до поаѓање во основно училиште, како и за деца до 10 години возраст.

3. Во млечните кујни во кои се подготвува храна за доенчињата, потребно работно време за подготовка на храна изнесува 40 работни часа неделно, односно 2080 работен час годишно за подготовка на 100 ПЕ дневно за деца на возраст до две години.

5.3.4 Стандард за работни часови за работите на набавка, издавање на прехранбени продукти и друг потрошен материјал, одржувањето на средствата, загревањето на просториите, управување со возило и градинарски работи (домаќин - магационер, возач-набавувач, хаузмајстор, ракувач на парни котли, ракувач на парни котли-ложач, градинар)

Член 62

Потребното работно време за извршување на работите на набавка, издавање на прехранбени и други потрошни материјали, одржувањето на средствата, загревањето на просториите и управувањето со возило во детската градинка се определува, и тоа:

- во детска градинка со мал капацитет 40 работни часа неделно, односно 2080 работни часа годишно;
- во детска градинка со среден капацитет 60 работни часа неделно, односно 3.120 работни часа годишно;
- во детска градинка голем капацитет 80 работни часа неделно, односно 4.160 работни часа годишно.

5.3.5. Стандард за работни часови за работите за изработка (шиее) и одржување (перење, пеглање) на постелнина и облека.

Член 63

Потребното работно време за извршување на работите за шиее, перење, крпење и пеглање на постелнина и облека во детските градинки се определува, и тоа:

- во детска градинка со мал капацитет 40 работни часа неделно, односно 2.080 работни часа годишно;
- во детска градинка со среден капацитет 80 работни часа неделно, односно 4.160 работни часа годишно;
- во детска градинка со голем капацитет 120 работни часа неделно, односно 6.240 работни часа годишно.

5.3.6. Стандард за работни часови за работите на одржување на хигиената

Член 64

Потребното работно време за извршување на работите на одржување на хигиената во детската градинка се определува на 40 работни часа неделно, односно 2.080 работни часа годишно за секои 400 м² затворен простор со опремата, во зависност од искористеноста на капацитетот.

Член 65

Структурата на потребното работно време од членовите 55 до 64 од овој правилник за извршување на одделните работи и работни задачи се определува од страна на детската градинка.

6. Нормативи за исхрана на децата во детска градинка

Член 66

Храната која се подготвува за децата во детската градинка треба да биде здрава, оптимална и балансирана, подготвена со биолошки вредни прехранбени производи кои можат да ги задоволат енергетските потреби, квалитативен и квантитативен внес на макро и микро нутритивни материи со што ќе се обезбеди хармоничен раст и развој на детето како и превенција од заболување.

Во детската градинка дополнително може да се внесува само индустриски подготвена и спакувана храна.

Член 67

Правилната исхрана на децата во детската градинка треба да се обезбеди преку редовен број на оброци во согласност со препорачаните количини на енергија и хранливи материи кои се содржани во табелата препорачана од Светската здравствена организација и тоа:

Енергија и хранливи материи	Доенчиња 6-12 месеци	Децата 1-3 години	Децата 4-6 години	Децата 7-10	% на дневни препорачани количини во градинка
Енергија: Kcal КЈ	800-920 3344-3845	1230 5141	1750 7315	2100 8778	75%
Белковини, g	13-15 g	15-16 g	18-22 g	50-77g	75%
Маси % во вкупна енергија	30%	30%	30%	25-30%	Да се почитува односот
Жагленихидрати % во вкупна енергија	55-60%	55-60%	55-60%	55-60%	Да се почитува односот
Витамин А, µg RE	375	400	400	700	90-100%
Витамин Д, µg	10	10	10	10	90-100%
Витамин В ₁ , mg	0.4	0.5	0.7	1.2	90-100%
Витамин В ₂ , mg	0.5	0.8	1.1	1.4	90-100%
Витамин В ₆ , mg	0.6	1.0	1.1	1.4	90-100%
Ниацин, mg	4	6	8	12	90-100%
Витамин Ц, mg	35	45	45	45	90-100%
Калциум, mg	300	500	800	1300	90-100%
Фосфор, mg	300	460	500	1250	90-100%
Железо, mg	11	10	10	10	90-100%
Јод, µg	70	90	90	120	90-100%

Препорачаните дневни количини се однесуваат за престој на децата во програма за целодневен престој (од осум до 11 часа) и со истите треба да се обезбедат 2/3 од вкупните енергетски потреби, во согласност со возрастните групи на децата.

Бројот на оброците и содржината на енергетските потреби на децата треба да се димензионираат согласно со времетраењето на програмата односно со времетраењето на престојот на децата кој може да трае:

- над осум до 11 часа треба да се обезбедат четири оброка;
- од седум до осум часа треба да се обезбедат три оброка;
- од четири до шест часа треба да се обезбедат два оброка и
- за три часовен престој треба да се обезбеди еден оброк.

Б. Стандарди и нормативи за објекти кои не се наменски градени за детска градинка

Објект

Член 68

Ако просторите за градинка се уредени во ненаменски згради или во станови, треба да се почитуваат прописите за пренамена во наменски простор.

При уредување на просторите од став 1 на овој член, соодветно ќе се применуваат одредбите на членовите: 6 став 1 алинеја 1 и 2, 7 став 1, 2 и 4, 9 став 1, 20 став 1, 3, 10 и 11, 24, 26, 28 став 1 и 2, 29 став 2, 3, 4 и 5, 30 став 1, 4 и 7, 31, 33, 34, 35, 42, 69, 70, 71, 72 и 73 од овој правилник.

Член 69

Ако објектот, во кој ќе бидат изведувани програми на градинката нема сопствено игралиште, истото треба да биде во близина на детско игралиште, парк или други зелени површини кои ќе им овозможат на децата престој на отворено, а до истите треба да води безбеден пристап.

Член 70

Просторите во кои ќе се одвиваат активностите на градинката треба да бидат функционално поврзани и одвоени од просторите кои ги користат другите корисници.

Гардеробата за децата и персоналот не може да биде заедничка и треба да се обезбеди површина од најмаку 0,40 м² по дете.

Занималната може да е диференцирана на најмногу три простори, кои треба да бидат помеѓу себе неопосредно поврзани и пошироко интегрирани.

Внатрешната површина треба да овозможи површина од најмалку 1,5 м² по дете.

Ако просторите за згрижувачко воспитна дејност се на кат, на почетокот и на крајот на скалите треба да има наместена сигурносна преграда.

Кујната треба да е сместена во посебна просторија во која треба да се обезбеди груба подготовка и фина подготовка на храната согласно со пропишаните стандарди.

Санитарните простории треба да бидат во согласност со одредбите на овој правилник.

Санитарните простории треба да бидат одвоени од санитарните простории за возрасните.

Член 71

За детски градинки уредени во станбени простори треба да се има предвид и следново:

1) кујната треба да претставува одделна просторија во просторот на градинката;

2) бањата во станот треба да биде преуредена во согласност со одредбите на овој правилник и возрасната група што се згрижува и не треба да се користи од други корисници;

3) за вработените треба да се предвиди посебна тоалет кабина;

4) ако има отворен наткриен простор (логии, тераси) истиот треба да биде заштитен со ограда висока најмалку 120 см. и обликувана така што децата нема да можат да се качуваат по неа.

5) излезот на терасата или логијата треба да биде од занималната или гардеробата (претсобјето).

Член 72

Опремата во занималната, гардеробата и санитарниот чвор која е наменета за децата, треба да биде усогласена со стандардите за опрема на градинките и објектите согласно овој правилник.

Член 73

За градинка уредена во ненаменски простори и градинка уредена во станбени простори важат и следниве стандарди за хигиенски и технички услови:

- да се обезбеди заштита од сонце;
- ако градинката е на кат, прозорците на занималната треба да се обезбедат со дополнителна заштитна ограда;

- да се обезбедени и јасно дефинирани патиштата за евакуација на децата;

- електричните штекери кои се најмалку 1,50 м над подот треба да бидат заштитени и опремени со заштитници;

- механизмите за плакнење во тоалет шољите треба да бидат достапни за децата без помош на персоналот;

- треба да има обезбедено телефонски приклучок;

- просторите треба да бидат високи најмалку 2,50 м;

- заедничките простории наменети за сите станари (влез, ветробран, шпајз за детски колички, ходници и скали) треба да бидат на располагање на градинката.

Член 74

Ако згрижувањето на децата се организира за група во други просторни услови, објектот треба да има: занимална, гардероба, просторија за подготовка или прием на храната и санитарни простории за деца и возрасни.

Опремата во занималната, гардеробата и санитарниот чвор треба да биде усогласена со стандардите за опрема, во зависност од возраста на децата, согласно со овој правилник.

7. Преодна и завршна одредба**Член 75**

Постојните јавни установи за деца - детски градинки ќе го усогласат своето работење со одредбите од член 54 до член 65 од овој правилник најдоцна во рок од пет години од денот на влегување во сила на овој правилник.

Член 76

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр 11-3-50/4

27 февруари 2009 година
Скопје

Министер,
Џељал Бајрами, с.р.

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ 667.

Врз основа на член 194 став 5 и член 210 в) од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/2005, 25/2007 и 7/2008), Комисијата за хартии од вредност, на седницата одржана на ден 16.02.2009 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. Се изрекува јавна опомена на овластениот брокер Гордан Јанкуловски, вработен во Секторот за инвестиционо банкарство на Статер Банка АД Куманово поради непочитување на одредбите од член 115 став 2 од

Законот за хартии од вредност и непочитување на член 16 точка 2 од Правилата за тргување на Македонската берза АД Скопје, односно заради непотребно одложување на извршување на налог на клиент.

2. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување и ќе се објави во „Службен весник на РМ“.

3. Жалбата изјавена против ова решение не го одлага неговото извршување.

Бр. 08-546/2 Комисија за хартии од вредност
16 февруари 2009 година Претседател,
Скопје **Марина Наќева-Кавракова, с.р.**

668.

Врз основа на член 115 став 1 точка а), член 194 и член 210 точка а) од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/2005, 25/2007 и 7/2008), Комисијата за хартии од вредност, на седницата одржана на ден 16.02.2009 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. Се утврдува неправилност во работењето на овластениот брокер Искра Костова со шифра „кос033“, вработена во брокерска кука Бро Дил АД Скопје, поради постапување спротивно на член 115 став 1 точка а) од Законот за хартии од вредност и член 16 став 3 од Правилата за тргување на Македонска берза АД Скопје – непридржување кон инструкциите, односно условите во поглед на цената, дадени од клиентот при извршувањето на налогот број 30584 за купување на 10 обични акции од издавачот Алкалоид АД Скопје и налог број 31111 за продавање на 10 обични акции од издавачот Алкалоид АД Скопје.

2. Привремено се забранува вршење на работи со хартии од вредност на овластениот брокер Искра Костова, за кои има добиено дозвола во времетраење од 30 работни дена.

3. Се задолжува Македонска берза АД Скопје веднаш по приемот на ова решение, да го суспендира овластениот брокер Искра Костова од системот за тргување на берзата додека трае забраната.

4. Се задолжува Централниот депозитар за хартии од вредност АД Скопје, да го прекине пристапот до компјутерскиот систем на Централниот депозитар за хартии од вредност АД Скопје, на овластениот брокер Искра Костова додека трае забраната.

5. Жалбата изјавена против ова решение, не го одлага неговото извршување.

6. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување и ќе се објави во „Службен весник на РМ“.

Бр. 08-547/3 Комисија за хартии од вредност
16 февруари 2009 година Претседател,
Скопје **Марина Наќева-Кавракова, с.р.**

669.

Врз основа на член 115 став 1 точка а), член 194 и член 210 точка г) од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/2005, 25/2007 и 7/2008), Комисијата за хартии од вредност, на седницата одржана на ден 16.02.2009 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. Се утврдува неправилност во работењето на овластениот брокер Марина Макенаџева со шифра „мак058“, вработена во брокерска кука Бро Дил АД Скопје, поради постапување спротивно на член 115 став 1 точка а) од Законот за хартии од вредност и член 16 став 3 од Правилата за тргување на Македонска берза АД Скопје – непридржување кон инструкциите, односно условите во поглед на цената, дадени од клиентот при извршувањето на налогот број 29551 за продавање на 99 обични акции од издавачот РЖ Валавница за ленти Скопје АД Скопје.

2. Се одзема дозволата за работење на брокер на Марина Макенаџева, овластен брокер во брокерската кука Бро Дил АД Скопје, дадена со Решение на Комисијата за хартии од вредност бр. 07-343/4 од 10.03.2006 година.

3. Се задолжува Македонска берза АД Скопје веднаш по приемот на ова решение, да го суспендира овластениот брокер Марина Макенаџева, од системот за тргување на берзата.

4. Се задолжува Централниот депозитар за хартии од вредност АД Скопје, да го прекине пристапот до компјутерскиот систем на Централниот депозитар за хартии од вредност АД Скопје, на овластениот брокер Марина Макенаџева.

5. Жалбата изјавена против ова решение, не го одлага неговото извршување.

6. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување и ќе се објави во „Службен весник на РМ“.

Бр. 08-547/4 Комисија за хартии од вредност
16 февруари 2009 година Претседател,
Скопје **Марина Наќева-Кавракова, с.р.**

УПРАВА ЗА СЕМЕ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ**670.**

Врз основа на член 52 од Законот за семенски и саден материјал за земјоделски растенија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 39/2006 и 89/08), Управата за семе и саден материјал во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство го објавува запишувањето на сорти на земјоделски растенија во

НАЦИОНАЛНА СОРТНА ЛИСТА

Во Национална сортна листа се запишуваат следните сорти:

Вид на растение	Ознака на сортата	Година на воведување на сортата	Фирма односно име и презиме на одржувачот на сортата, односно застапникот
Г ГРАДИНАРСКИ РАСТЕНИЈА			
Г.23 Lycopersikum esculentum L – домати во заштитен простор	Trofeo F1	2008	Zeraim Gedera – Izrael “Маган- Мак” ДОО, ул. “ Орце Николов “ 71 Скопје
	Lady Rosa F1	2008	Zeraim Gedera – Izrael “Маган- Мак” ДОО, ул. “ Орце Николов “ 71 Скопје
	Fantom F1	2008	Супериор Велика Плана - Србија “Агро- микс” ДОО, ул. “ Орце Николов “ 71 Скопје
	Roxana F1	2008	Agro-TIP Germany “Температор“ - ДОО ул. “ Васил Сурчев “ 60а Струмица
	Bonito N F1	2008	Agro-TIP Germany “Температор“ - ДОО ул. “ Васил Сурчев “ 60а Струмица
	Thalassa F1	2008	Enza Zaden-Hilland “ Рима Комерц ” ул. “ Климент Охридски ” б.б. Струмица

	Alfred F1	2008	De Ruiter Seeds-Holland Геотермика- ДРС – ул: “ Гуро Гаковиќ “ бр.13 Струмица
	Mathias F1	2008	De Ruiter Seeds-Holland Геотермика- ДРС – ул: “ Гуро Гаковиќ “ бр.13 Струмица
	Profilo F1	2008	De Ruiter Seeds-Holland Геотермика- ДРС – ул: “ Гуро Гаковиќ “ бр.13 Струмица
Г.18 Cucumis sativus L- краставица во заштитен простор	Ceres F1	2008	De Ruiter Seeds-Holland Геотермика- ДРС – ул: “ Гуро Гаковиќ “ бр.13 Струмица
	Dunja F1	2008	Agro-TIP Germany “Температор“-ДОО ул. “ Васил Сурчев “ 60а Струмица
Г.14 Capsikum annum L- пиперка во заштитен простор	Romatca F1	2008	De Ruiter Seeds-Holland Геотермика- ДРС – ул: “ Гуро Гаковиќ “ бр.13 Струмица
	Ekstaza F1	2008	Супериор Велика Плана - Србија “Агро- микс” ДОО, ул. “ Орце Николов “ 71 Скопје
А ЖИТНИ РАСТЕНИЈА			
А.1.2. Triticum aestivum L – есенска мека пченица	Македонска Рана	2008	“Агроунија” ДООЕЛ ул.“Илинденска” б.б. с. Марино, Општина Илинден-Скопје
	Балканија	2008	“Агроунија” ДООЕЛ ул.“Илинденска” б.б. с. Марино, Општина Илинден-Скопје
	Македонска Родна	2008	“Агроунија” ДООЕЛ ул.“Илинденска” б.б. с. Марино, Општина Илинден- Скопје

	БТ 04-069	2008	“Агросеме” ДООЕЛ ул. “Александар Турунџиев” бр.22 Битола
A.4. Triticale- тритикале	Малеш	2008	ЈНУ “Земјоделски Институт” - Скопје бул. “Александар Македонски ” б.б. Скопје
	БТ 04-002	2008	“Агросеме” ДООЕЛ ул. “Александар Турунџиев” бр.22 Битола
A.2.1. Hordeum vulgare L – есенски двореден јачмен	Александар	2008	ЈНУ “Земјоделски Институт” - Скопје бул. “Александар Македонски ” б.б. Скопје
Г ГРАДИНАРСКИ РАСТЕНИЈА			
Г.29. Solanum tuberosum L - компир	Ramos	2006	Van Rijn Holland “Агро- микс” ДОО, ул. “ Орце Николов “ 71 Скопје

Бр. 18-1954/1
16 февруари 2009 година
Скопје

Директор,
м-р **Менсур Камбери**, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

671.

Врз основа на член 5 од Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на РМ” бр. 70/94, 62/95, 33/97, 50/01, 26/02, 46/02, 37/05, 121/07 и 161/2008), Министерството за труд и социјална политика

ОБЈАВУВА

Просечната месечна плата по работник за месец февруари 2009 година не може да изнесува помалку од утврдената на ниво на оддел и тоа:

Оддел.	Назив на одделот	Износ
01.	Земјоделство, лов и соодветни услужни активности	9.948
02.	Шумарство, искористување на шуми и соодветни услужни активности	12.184
05.	Улов на риба, одгледување на риби и услужни активности во рибарството	8.850

10.	Вадење на камен, јаглен и лигнит, вадење на тресет	12.482
11.	Вадење на сурова нафта и природен гас и услужни активности во производството на нафта и гас, освен истражувања	0
12.	Вадење на руда на уран и ториум	0
13.	Вадење на руди на метал	17.791
14.	Вадење на други руди и камен	13.920
15.	Производство на прехранбени производи и пијалаци	12.748
16.	Производство на тутунски производи и ферментација на тутун	11.144
17.	Производство на текстилни ткаенини	7.401
18.	Производство на облека; доработка и боење на крзно	6.440
19.	Штавење и доработка на кожа, производство на куфери, рачни торби, седла, сарачки производи и обувки	5.719

20.	Преработка на дрво, производи од дрво и плута, освен мебел, производство на предмети од слама и плетарски материјал	6.378	52.	Трговија на мало, освен трговија со моторни возила и мотоцикли; поправка на предмети за лична употреба и за домаќинствата	8.965
21.	Производство на целулоза, хартија и производи од хартија	12.511	55.	Хотели и ресторани	12.112
22.	Издавачка дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми	12.468	60.	Копнен сообраќај, ценоводен транспорт	12.990
23.	Производство на кокс, деривати и нафта и нуклеарно гориво	22.803	61.	Воден сообраќај	0
24.	Производство на хемикалии и хемиски производи	22.446	62.	Воздушен сообраќај	25.472
25.	Производство на производи од гума и производи од пластични маси	7.676	63.	Придружни и помошни активности во сообраќајот; активности на патничките агенции	19.329
26.	Производство на производи од други неметални минерали	22.267	64.	Поштенски активности и телекомуникации	20.447
27.	Производство на основни метали	13.150	65.	Финансиско посредување, освен осигурување и пензиски фондови	26.178
28.	Производство на метални производи во металоправаувачката фаза, освен машини и уреди	7.836	66.	Осигурување и реосигурување, пензиски фондови, освен задолжителна социјална заштита	31.862
29.	Производство на машини и уреди, неспомнати на друго место	10.833	67.	Помошни активности во финансиското посредување	35.025
30.	Производство на канцелариски машини и компјутери	19.044	70.	Активности во врска со недвижен имот	14.528
31.	Производство на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место	10.723	71.	Изнајмување на машини и опрема без ракувач и изнајмување на предмети за лична употреба и за домаќинствата	9.856
32.	Производство на радио, телевизиска и комуникациона опрема и апарати	11.979	72.	Компјутерски и сродни активности	17.781
33.	Производство на прецизни медицински и оптички инструменти и часовници	16.510	73.	Истражување и развој	16.648
34.	Производство на моторни возила, приколки и полуприколки	13.674	74.	Други деловни активности	12.232
35.	Производство на други сообраќајни средства	11.879	75.	Јавна управа и одбрана; задолжителна социјална заштита	17.890
36.	Производство на мебел и други разновидни производи, неспомнати на друго место	6.910	80.	Образование	13.320
37.	Рециклажа	7.151	85.	Здравство и социјална работа	13.052
40.	Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и топла вода	21.637	90.	Отстранување на отпадни води и ѓубре, санитарни и слични активности	10.891
41.	Собирање, пречистување и дистрибуција на вода	11.733	91.	Дејност на организации врз база на зачленување	16.484
45.	Градежништво	9.958	92.	Рекреативни, спортски, културни и забавни активности	12.657
50.	Продажба, одржување и поправка на моторни возила и мотоцикли, продажба на мало на моторни горива	16.148	93.	Други услужни дејности	10.125
51.	Трговија на големо и посредничка трговија, освен трговија со моторни возила и мотоцикли	15.878	95.	Дејност на домаќинствата како работодавачи на домашен персонал	0
			96.	Неиздиференцирани дејности на приватните домаќинства за производство на стоки за сопствени потреби	0
			97.	Неиздиференцирани дејности на приватните домаќинства за извршување услуги за сопствени потреби	0
			99.	Екстериторијални организации и тела	0

Месечно даночно ослободување 7.000.

Министер,
Цељаљ Бајрами, с.р.

www.sivesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски факс 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2009 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

